

D.2907

TÜRK-İSLAM MEDENİYETİ AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yılda iki kez yayımlanan ulusal ve uluslararası hakemli bir dergidir.

Editör: Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Editör Yardımcısı: Doç. Dr. Şahin FİLİZ

Yayın Sekreteryası
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS
Yrd. Doç. Dr. Dicle AYDIN
Dr. Tahir ULUÇ

KONYA 2006/1

TÜRKİYE'YE YÖNELİK MİSYONERLİK FAALİYETLERİ VE DİĞER YIKICI CEREBANLAR

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS*

Türk ve İslâm dünyasına yönelik misyonerlik faaliyetleri tarih sahnesinde hemen her dönem gerçekleşmiştir. XVIII. yüzyılda teknik ve ekonomik imkanların yaygınlaşmasını da değerlendiren Hıristiyan topluluklar bu faaliyetlerini daha da hızlandırmışlardır. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşayan hiçbir topluma, yaşayışını ve inancını değiştirmesi yönünde zorlama yapılmamış, her toplum tam bir özgürlük içerisinde toplumsal ve dinî faaliyetlerini sürdürmüştür. Bunun en açık belgesi 600 yıl hüküm sürülen topraklarda Yahudi, Süryani, Ermeni, Katolik, Ortodoks, ve diğer inanç sahiplerinin varlıklarını sürdürmesi ve ibadethanelerinin faal olmasıdır.

Cumhuriyet döneminde de Türk milletinin tavrı, içlerinde yaşayan toplumlara karşı değişmemiş, geçmişteki hoşgörü aynen devam etmiştir. Fakat Osmanlı Devletini parçalanmaya kadar götüren Katolik ve Protestan toplulukların misyonerlik faaliyetlerine son yıllarda yeniden hız verilmiştir.

Türk-İslâm Medeniyeti İlmî Araştırmalar Enstitüsü, birlik ve beraberliğimize zararlı bu tür faaliyetlere ve yıkıcı cereyanlara karşı halkımızı bilinçlendirmek amacıyla, 12 Mart 2005 tarihinde Konya'da "Türkiye'ye Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri ve Diğer Yıkıcı Cereyanlar" adlı bir panel gerçekleştirmiştir.

Panelin açılış konuşmasında Prof. Dr. Abdurrahman Küçük konunun önemine değinmiş, 2003 yılından itibaren farklı boyutlarda ve dış kuruluşların da desteği ile gerçekleşen planlı ve programlı yapılan faaliyetlerin hızlanmasına dikkat çekmiştir. Konuşmacılardan Prof. Dr. Mehmet Aydın "Türkiye'ye Yönelik Katolik Misyonerliğinin Dünü ve Bugünü" konusunu işlemiş, Misyonerliğin İncil'den hareketle Hıristiyan olmayanların Hıristiyanlaştırılması faaliyeti olduğunu, her Hıristiyanın kendisini birer misyoner olarak gördüğünü belirtmiştir. Prof. Dr. Aydın, misyonerlerin misyonerlik yapmak için kendilerine her yolu mübah gördüklerini, Pavlos'un bu hususta onların rehberi olduğunu söylemiştir. XIII. yüzyılda Katolik toplum içerisinde ortaya çıkan tarikatlardan Fransisken ve Dominiken tarikatları ile başlayan misyonerlik faaliyetlerinde XVIII. ve XIX. yüzyılda

---

* Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi

Vatikan destekli birçok Katolik okullar açılmıştır. Bu okullar; Musul, Van, Diyarbakır, Cizre, Basra, Bağdat, Mardin, Amasya, Merzifon, Tokat, Kayseri, 'de açılmış, misyonerlikte bulunulacak bölge ile ilgili dil ve kültür dersleri okutulmuştur. 1880 sonrasında da Fransızların Asoompiyonist Tarikati destekli misyonerlerin okullarının Eskişehir, İzmir ve Konya'da Kiliseler yanında açıldığını belirten Aydın, devletin zayıflığını hissettirdiği dönemlerde bu faaliyetlerin arttığını söylemiştir.

Prof. Dr. Abdurrahman Küçük ise; "Ortodoks Misyonerliğin Durumu ve Tebliğ-Misyon İlişkisi" başlıklı konuşmasında; Tebliğ ve Misyon kelimelerini açıklamış, her iki kelimenin bazılarınca aynı gibi gösterildiğini, tebliğde samimiyetin, sadece inancın anlatılmasının, bilginin aktarılmasının ön planda olduğunu, oysa misyonerlikte kişiyi kendi kültürel yapısından koparmanın, inancını değiştirmek Hıristiyan yapmak için her yolun denendiği bir faaliyet olduğunu açıklamıştır. Ortodoks patrikliğinin Ökumeniklik iddiasına da değinen Prof. Dr. Küçük, Ortodoksluğun milli karakterli oluşu sebebiyle ökumenik bir kilise olamayacağını, Hiçbir Ortodoks patrikliğinin Fener Patrikliğini ökumenik olarak görmediğini belirtmiştir. Ayrıca Heybeliada Ruhban Okulunun açılması çalışmalarının da son zamanda arttığına dikkat çeken Küçük, bu okulun, tevhid-i tedrisat kanunu çerçevesinde kanunlara uyumsuzluğu sebebiyle mahkeme tarafından kapatıldığını açıklamıştır.

Doç.Dr. Ömer Turan " Türkiye'ye yönelik Protestan Misyonerliğinin Dünü ve Bugünü" konulu konuşmasında Protestan Misyonerliğinin Kilise ile değil okullarla misyonerlik faaliyetlerine başladığını, 1830'lu yıllarda ilkin Ermeni Hıristiyanlar arasında faaliyetlerde bulduklarını, okullar açıldığını, kültürel boyutlu cemiyetler kurulduğunu açıklamıştır. Doç. Dr. Turan, bu cemiyetlerin bazısının sonradan siyasal cemiyetler hatta ihtilalci cemiyetler olarak faaliyetlerini sürdürdüklerini belirtmiştir. " Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün bu bölücü faaliyetleri engelleyen çabaları ile Misyonerlik faaliyetleri durdurulmuş, Tevhidi tedrisat kanunu ile de eğitim de birlik ve beraberlik amacıyla bu birliğe uymayan okullar kapatılmıştır. Misyonerlerin kaynaklarında 1923-1960 yılları arası faaliyette bulunulamayan dönem olması sebebiyle "karanlık dönem" olarak isimlendirilmektedir. 1960 özellikle de 1980 sonrası Misyonerler bu faaliyetlere yeniden hız vermişlerdir." diyen Sayın Turan, bugün de bunların önüne geçmenin yolunun cumhuriyetin ilk yıllarında gösterilen kararlığa sahip olmakla mümkün olduğunu söylemiştir.

Konuşmacılardan Doç. Dr. Şahin Filiz "Türkiye'ye Yönelik Bölücü ve Yıkıcı Cereyanlar" başlıklı konuşmasında, başlıca iki hareket üzerinde durmuştur. Bunlardan ilki Bahailiktir. Bahailiğin XIX. yüzyılda ortaya çıkan bir hareket olduğunu belirten Doç. Dr. Filiz, Bahailerin Sivas, Erzincan, Adana, Urfa, Mersin, İstanbul ve Bahauallah'ın bölücü faaliyetleri sebebiyle sürüldüğü Edirne'nin en çok faaliyet gösterdikleri şehirler olduğunu söylemiştir. Bugün bazı devletlerin Bahailik hareketini bir din olarak

gördüklerini belirten Doç. Dr. Filiz, Bahailerin Türkiye’de bir din olarak kabul edilmek istediklerini, dünya üzerinde tek bir aile, tek bir vatan, tek bir din ve tek bir millet oluşturuncaya kadar faaliyetlerine devam edeceklerini ifade etmiştir. Doç. Dr. Filiz’in açıkladığı bölücü faaliyet gösteren ikinci gurup ise Vahhabilik olup, kurucusu Abdulvahap’ın Bahailer gibi bir din olarak ortaya çıkmadıklarını ama Peygamberimizden, özellikle de Asrı Saadet döneminden sonra oluşan İslam kültürünün içerisinde yerini almış tüm yorum ve düşüncelere karşı, gelenekleri dışlayan, İslami birikim kültür ve gelenekleri reddeden bir radikal düşünce içerisinde olduklarını, 1960 yılları sonrası başlayan terceme faaliyetleri ile Vahhabi düşünceye sahip birçok kişinin eserlerinin terceme edilmesiyle toplumumuzda bu düşüncelerin taraftar bulduğu ve hiçbir zaman bir çatışmanın olmadığı öz değerlerimize yabancı, onları eleştiren, zaman zaman bölünmeye de götürecek faaliyetler gösteren kişilerin ortaya çıktığını ifade etmiştir.

Panelistlerden İlker Çınar, geçmişte misyonerler tarafından Hıristiyanlaştırılmış bir Türk olup, Tarsus Kilisesin’de baş papazlığa kadar yükselmiş bir kişidir. Misyoner teşkilatların kendisinden Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde teşkilatlanmasını istemeleri üzerine “Devletin bölünmesine yönelik faaliyetlere katılamayacağını” belirterek tekrar İslâm’a dönen Çınar, “Misyonerlerin Türkiye’deki Hedefleri” konusunu anlatmış, hiç kimsenin inancından ötürü kınanamayacağını eleştirilemeyeceğini ama misyonerlerin kendi kötü emellerini bu topraklar üzerinde gerçekleştirmek için inancı kullanarak entrikalar çevirdiklerini, duygu boşluklarından yararlanarak insanların sıkıntılı günlerinde acılarını istismar ederek, zaaflarından faydalandıklarını belirtmiştir. Samimi olarak inancını yaşayanların bunlar dışında tutulması gerektiğini belirten Çınar, Misyonerler için hedefledikleri şeylere ulaşmada her yolun uygulandığı, maddi yardımların yapıldığını, eğitim kamplarında çocuklarımızın eğitildiklerini, dil kursları açıldığını, arsalar alındığı ve evlerde teşkilatlanma çabaları gösterildiğini, belirtmiş, bizlerin bunların gerçeği gizlemeye çalıştıkları yüzlerini anlattığımız sürece faaliyetlerinde başarıya ulaşamayacaklarını söylemiştir.

Halkımızın birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyulan bir dönemde “ Türkiye’ye Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri ve Diğer Yıkıcı Cereyanlar” adlı bir panel gerçekleştiren, Türk-İslâm Medeniyeti İlmi Araştırmalar ve Sosyal Yardım Vakfı’na, paneli düzenleyen Enstitü yetkililerine ve katkıda bulunanlara teşekkür ederiz.